

25n
2 0 2 2

**Día internacional da eliminación
das violencias contra as mulleres**

UNIDADE DIDÁCTICA
para traballar nas aulas de Infantil o 25N

Edita: Asociación Socio-Pedagógica Galega (AS-PG) e CIG-Ensino.

Autoras: Alba Freiría Pampillón
Blanca Albán Gilino

Permítese a reprodución parcial ou total dos contidos desta publicación sempre e cando se realice sen ánimo de lucro e se cite a súa procedencia e autoría.

Imaxe cuberta: pikisuperstar (freepik.es)

Xustificación

Margaret Chan, directora da Organización Mundial da Saúde, afirmaba no Informe Global sobre Violencia de Xénero (2013) que a violencia de xénero era xa un problema de saúde de dimensións epidémicas que afectaba a todo o planeta.

Coa experiencia recente e esgotadora que supuxo e está a supor a pandemia da COVID-19, parece irreal pensar que perante unha situación de emerxencia mundial non se actúe con responsabilidade ou se tomen medidas urxentes para erradicar as consecuencias.

Sabías que?

A declaración da ONU sobre a *Eliminación da violencia de xénero contra as mulleres* en 1993 marca un importante fito ao afirmar que

«a violencia contra as mulleres designa todo acto de violencia baseado na pertenza sexo feminino, que causa ou é susceptible de causarlle ás mulleres dano ou sufrimento físico, sexual ou psicolóxico, e inclúe as ameazas de tales actos e a restrición ou privación arbitraria da liberdade, tanto na vida pública como privada».

Deste xeito, a ONU explicita como este tipo de violencia é unha violación dos dereitos humanos, inclúe outros tipos de violencia alén da física e salienta o xénero como factor de risco.

FONTE: *Acercarse a la GENERACIÓN Z. Una guía práctica para entender a la juventud actual sin prejuicios*. Isa Duque. La Pisco Woman (2022)

Segundo o teórico Miguel Lorente a evolución da epidemia que supón a violencia machista é lenta e pausada, debido ao carácter estrutural, cultural e simbólico da propia violencia. Non xorde ao redor de determinadas circunstancias ou elementos que interfíren no noso día a día, senón que forma parte del, no presente e no pasado. Ao longo da historia, evolutivamente foise manifestando dunha maneira continuada sen que a percepción da sociedade fose (e sen que aínda a día de hoxe sexa) proporcional ao significado, á realidade e á dimensión do problema.

Ao ter penetrado tan profundamente na nosa cultura que é a cultura heteropatriarcal, tal como unha herdanza cultural, a violencia foise perpetuando coa ausencia dunha visión da mesma como un conxunto de mecanismos, senón máis ben como gromos violentos individuais. Non se teñen analizado as circunstancias que favorecerían e daban lugar a que situacións de violencias estivesen lexitimadas e tamén destinadas a repetirse unha e outra vez, de xeito marcado, intenso e brutal. Sen percibirse como as consecuencias dun problema estrutural que é o machismo,

senón máis ben como un resultado con certa «aleatoriedade». Unha acción-reacción en casos illados, que se manifestaban con maior ou menor umbral de gravidade. Como se o contador se puidese poñer a cero ao comezo de cada ano. Borrón e conta nova.

Se abrimos ben os ollos, podemos ver diante de nós un problema: o machismo; que dá lugar a unha consecuencia: as violencias machistas. Analizar as circunstancias en que se producen estas violencias implica falar de factores que contribúen e inflúen de maneira que continúe o problema e se poida reactivar unha e outra vez con cada comentario «os nenos non choran», «son cousas de nenos», «menuda marimacho está feita», «que mexericas» «Esa? Esa é unha lagarta», cada vez que as alumnas e alumnos son invisibilizados no discurso, cada saia levantada no recreo sen consentimento, cada porta do baño ateigada de representacións gráficas moi uniformes dun pene, con máis ou menos pelo, mais sempre como marca de demostración do poder e dominio do espazo público

Desentramar os mecanismos das violencias machistas, en plural¹, implica entender a que fan referencia e que tipos de violencias abranguen en todas as etapas vitais. Cales son os colectivos máis castigados por se saíren da heteronorma establecida, cales son os sistemas de opresión e como dialogan entre si.

Ante tal desafío, ao longo destas Unidades Didácticas, tentaremos ofrecer ferramentas para desentramar co alumnado o relativo ao proceso de socialización de xénero, analizar a importancia de rachar cos estereotipos e os roles de xénero

¹ Se ben é certo que non é a forma legal, este concepto abrangue todas as formas de violencia exercidas contra as mulleres e fillas/os/es ou menores vítimas de violencia de xénero, así como contra todas as persoas con identidades sexuais diversas (LGTBIQ+), de forma puntual ou continuada, coa intención de perpetuar a dominación e as estruturas xerárquicas de poder. Estas violencias engloban, ademais da violencia de xénero, a todas aquelas formas que son consecuencia do sistema heteropatriarcal. Neste marco, o machismo é o concepto que, de forma máis xeral, define estas condutas de dominio dos homes sobre as mulleres, e sobre as persoas LGTBIQ+. Este mesmo sistema sexo-xénero disciplinario e colonial, impón un binarismo no que só existen dúas fórmulas: o modelo masculino e o modelo feminino. Por unha banda, o modelo de masculinidade que segue sendo valorado como superior pola nosa sociedade, pola outra o modelo de feminidade hexemónico. E non necesariamente que «o masculino e o feminino teñan características concretas, senón que todas as características posibles están enmarcadas dentro dese binomio» (Brigitte Vasallo).

e percibir como é que se constrúe socialmente a masculinidade e a feminidade, e como se lle nega a posibilidade de existir e de ser ao que permanece fóra do binario.

Sabías que?

As nenas creense menos brillantes que os nenos desde os seis anos. A unha idade tan temperá, as nenas vanse tornando menos propensas a asociar a brillantez intelectual co seu propio xénero; e tenden a evitar as actividades que segundo a crenza son para nenos «moi intelixentes», segundo indica o estudo de tres universidades estadounidenses. Os datos revelan unha tendencia preocupante, posto que as aspiracións profesionais das mulleres vanse vendo moldeadas polos estereotipos sociais de xénero.

Para probar a que idade comezan a xestarse estas ideas, as investigacións leváronse a cabo con crianzas entre 5 e 7 anos. Nun dos experimentos fíxoselle escoitar unha historia sobre unha persoa que era «moi intelixente» e despois pediúselles que adiviñaran cal de catro adultos descoñecidos (dous homes e dúas mulleres) era a persoa protagonista. Tamén se lles pediu que escollesen nunha serie de pares que persoa era «moi, moi intelixente». Se ben os resultados revelaron que tanto os nenos como as nenas de 5 anos vían o seu xénero reflectido de maneira positiva, as nenas de 6 e 7 anos eran moito menos propensas a asociar a brillantez co seu propio xénero. Estas diferenzas de idade foron moi similares entre participantes de contextos socioeconómicos e étnico-racial diversos.

FONTE: Lin Bian, Sarah-Jane Leslie, Andrei Cimpian «Gender stereotypes about intellectual ability emerge early and influence children's interests» *Science* (26 enero, 2017).

Proporcionaremos tamén ferramentas para desartellar os novos mecanismos da violencia machista e as novas formas que adopta para acollerse aos tempos das TRICS (tecnoloxías da relación, da información e da comunicación), a ciberviolencia e a violencia dixital.

Se ben é certo que desartellar o sistema heteropatriarcal non é unha tarefa doada, tampouco o é continuar a asumir e naturalizar a desigualdade e tampouco replicar uns modelos xerárquicos, relacionais e afectivos cada vez máis obsoletos.

Metodoloxía

A unidade didáctica que vén a continuación enmárcase na normativa actual vixente e componse duns principios metodolóxicos que son referentes á hora de traballar por competencias nos procesos de ensino-aprendizaxe. Entre eles podemos atopar as aprendizaxes significativas e as baseadas en problemas, o enfoque globalizador, a atención á diversidade, os agrupamentos flexíbeis e o traballo-espazo colaborativo con tempo amplo, o traballo de procesos e a potenciación da metodoloxía participativa e investigativa.

Lonxe de reducir a metodoloxía a unha mera enumeración de termos sen contextualizar, optamos por debullar as chaves para poñer en práctica as actividades que logo veñen.

Como se dunhas pistas se tratase, nas seguintes liñas atoparás información relativa ao xeito de traballar cuestións complexas de xeito simplificado, cunha perspectiva de xénero integral a atravesalo todo, teoría e práctica.

Espertar, reactivar, avivar ou estimular a curiosidade serán aspectos fundamentais para desenvolver a conciencia crítica e o compromiso social do alumnado na súa loita contra as violencias machistas. Neste sentido, a autoestima e o autoconceito xogarán un papel esencial que debemos atender e fomentar.

Cunha metodoloxía participativa, colaborativa e centrada na concepción do *sentir para pensar*; a comunicación non violenta e a atención á diversidade, desde todos os prismas, serán as nosas maiores aliadas na consecución dunha comunidade educativa máis igualitaria, inclusiva e interseccional.

O alumnado será en todo momento protagonista do seu propio proceso de aprendizaxe, e de xeito activo participará de accións encamiñadas á detección, prevención e rexeitamento das violencias machistas desde unha visión crítica e empática. A provención, ou ferramentas coas que afrontar, mediar e resolver un conflito, será fundamental para a loita contra a violencia.

Preténdese *mover os marcos* establecidos, cuestionar aquelas crenzas que de tanto replicarse acaban por asumirse como verdades absolutas (*o verdadeiro amor nace a pesar de todos os defectos, *quen ben te quere farate chorar...).

Partirase das propias vivencias, ideas e imaxinarios para a educación na conciencia crítica e tamén no desenvolvemento da escoita activa. O diálogo, o debate, a reflexión e o cuestionamento serán algunhas das canles para traballar na loita contra as violencias machistas, e será fundamental practicar a (auto)escoita e desenvolver a escoita activa tamén do grupo, das súas necesidades e dos seus centros de interese. Será de especial interese afondar na forza do grupo, nas voces que se escoitan máis e menos e facer análise grupal das propias dinámicas instauradas. Partir do propio e do individual-grupal permitirá extrapolar a realidade da aula ao conxunto da sociedade heteropatriarcal en que vivimos.

O xogo será o noso mellor aliado, transitando entre o formal e o non formal, o xogo funciona de ponte para a aprendizaxe do público cautivo, incorporando nas dinámicas das aulas o artivismo, o movemento, a rapidez, o teatro, o humor, e, como non, o corpo.

O rol como profesorado será o rol da facilitación, acompañando e sostendo os procesos que transite o alumnado. Tomando parte activa ante as actitudes ofensivas e discriminatorias para garantir o clima de respecto fronte ás diferenzas.

É de especial interese aproveitar algunhas das dinámicas que se propoñen a continuación para recadar información a respecto dos prexuízos e estereotipos aproveitando que o curso está aínda arrincando motores². Deste xeito, poderemos transversalizar a perspectiva de xénero no decorrer das nosas materias, e fomentar que a loita contra a violencia de xénero non fique condensada nun só día, como algo anecdótico. Conmemorar as datas sinaladas é moi importante na loita pola igualdade, mais integrar a loita contra as violencias machistas na nosa práctica docente do día a día é fundamental.

Acostuma funcionar establecer un «Pacto de botrato»³ antes de realizar as actividades, deixando por escrito aquilo que o grupo precisa e coa posibilidade de ir engadindo novas premisas ao longo das dinámicas, deste xeito traballaremos tamén o consentimento.

É importante atender a todas as voces, equilibrar as participacións e estar moi atentes tanto á linguaxe verbal como a non verbal, nestas temáticas os silencios tamén nos falan moito. Para sermos coherentes coa temática a abordar, é preciso facer un esforzo e utilizar unha linguaxe inclusiva, que teña en conta a todas as identidades, así como unha linguaxe clara e próxima, adaptada á realidade coa que traballamos⁴. Como persoas facilitadoras tamén é a nosa función «mirar cara adentro», revisar as nosas historias de vida e tomar conciencia do sexismo interiorizado, das prácticas patriarcais e dos estereotipos que carregamos. Por último, consideramos beneficioso facer o alumnado consciente do proceso de construción permanente no que se atopa, e no que nós tamén nos atopamos, estamos aprendendo conxuntamente e coa honestidade como punto de partida.

Traballamos con perspectiva de xénero e botrato non só dentro da aula senón tamén nas nosas vidas. Por iso é un tema a tratar con moita paciencia, tacto, sen xulgar, con moito agarimo e sobre todo, con ganas de crear un mundo mellor.

2 É interesante nesta liña a idea de dispoñer ao alcance do alumnado unha caixa de correos que funcione como «caixa de dúbidas» durante todo o mes de novembro ou como acción transversal para todo o curso, na cal depositen todo aquilo que non queiran ou non se atrevan a expor a viva voz. Pode ser tamén de xeito anónimo. Desta maneira poderemos detectar que cousas aínda non quedaron aclaradas ou detectar situacións de violencia. Algúns exemplos doutras «caixas de dúbidas» e que permiten despois recoller información para futuros talleres e obradoiros no centro educativo: por que as mulleres maltratadas non teñen o valor de denunciar o seu home que lle pega? Por que os homes violan as mulleres só por gusto? Por que non se adoita respectar á xente trans? Por que os homes non queren que a súa noiva estea en saír curta e top pero os homes poden ensinar o peito?

3 Optamos nesta Unidade Didáctica polo termo «botrato» todo xunto como oposto ao maltrato seguindo a terminoloxía introducida por Fina Sanz Ramón (2016): *El Buentrato como proyecto de vida*.

4 É recomendábel se se ten algunha dúbida a respecto revisar o libro de AX(e)ITAR A LINGUA. *Orientacións para unha comunicación inclusiva no ensino*, unha proposta de Montse Pena Presas e María Caamaño Rojo para a CIG e a ASPG.

Obxectivos xerais

- ▷ Mellorar a identificación e expresión das emocións e sensibilizar o alumnado na loita contra as violencias machistas e a través do botrato.
- ▷ Previr situacións de abuso e maltrato, proporcionando ferramentas como a identificación da nosa rede de apoio.
- ▷ Introducir a interseccionalidade como enfoque e ferramenta analítica que nos permite analizar os sistemas de opresión e o xeito no que dialogan e se entrecruzan.
- ▷ Fomentar a conciencia crítica, animando á acción e participación cidadá.
- ▷ Recoñecer e valorar a diversidade, mellorando o autocoñecemento e respectando os gustos, preferencias e emocións propias e alleas.

Actividades

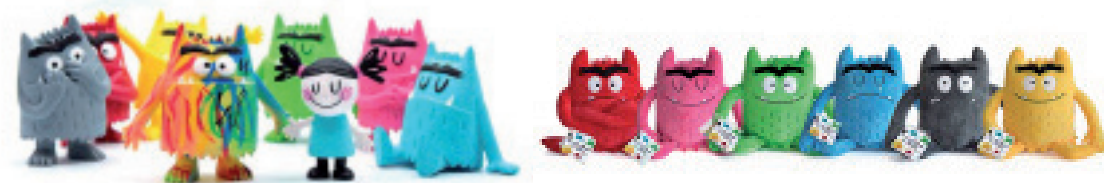
Actividade 1. ASEMBLEA MONSTRUOSA

Descrición da actividade

Sentamos no chan nun círculo (posición de asemblea). No centro do círculo estarán os peluches dos monstros de cores colocados tamén en posición de asemblea. Presentaremos cada monstro e a súa emoción. Pódese utilizar o libro de Anna Llenas O monstro de Cores.

Logo convidamos as crianzas a compartir anécdotas de situacións en que sentiran algunha das emocións que temos presentado. Para falar, hai que erguerse e coller o monstro da emoción que aparece na nosa historia e darlle unha aperta ou agarimo.

Logo podemos deixar os nosos monstros das emocións nun recuncho da aula, para crear un espazo seguro ou espazo de mediación de conflitos onde seguir practicando o botrato dunha maneira transversal.

FONTE: <https://www.etapainfantil.com/wp-content/uploads/2021/10/monstruo-colores-800x500.jpg>
<https://www.buboobk.com/wp-content/uploads/2020/12/Sin-titulo-3-1.jpg>

Obxectivos da actividade:

- ▷ Mellorar a identificación e expresión das emocións.
- ▷ Crear un espazo seguro para compartir e resolver conflitos.
- ▷ Favorecer a escoita activa e respectar as quendas de palabra e o respecto polas opinións das demais persoas.

Materiais:

- ▷ Peluches dos monstros de cores ou algunha representación que sexa tanxíbel como cartolinas, botes coas cores dos monstros ou miniaturas (material dispoñíbel feito pola autora dispoñíbel en : http://www.annallenas.com/recursos-creativos.html#.Y2Fb_HbMK3A)
- ▷ Libro opcional: Llenas, A. (2012). *O monstro de Cores*. Editorial Flamboyant, S.L.

Actividade 2. DADO DOS COIDADOS

Descrición da actividade

Levaremos á aula un dado grande que poidamos agarrar coas dúas mans. Poñémos-nos nun círculo e, por quendas, cada crianza vai lanzar o dado ao centro. Segundo o número que saia, teremos diferentes pautas:

- ▷ **Número 1:** a persoa que lanzou ten que dicir-lle algo positivo á persoa que se atopa a súa dereita e logo cambiarlle o sitio.
- ▷ **Número 2:** todas as crianzas compartirán ao grupo algo que lles gusta que lles digan ou fagan.
- ▷ **Número 3:** a persoa que lanzou ten que darse un recoñecemento, é dicir, valorar algo seu en positivo. Logo, terá que intercambiar o sitio coa persoa que teña diante.
- ▷ **Número 4:** a persoa que lanzou escolle a quen queira para que lle recoñeza algo bo, logo as dúas dan unha volta sobre si mesmas.
- ▷ **Número 5:** todas as crianzas expresarán algo que non lles gusta que lles digan ou fagan, algo que rexeitan. Ao rematar, dan un salto.

FONTE: Imaxe con postedición feita por nós.

Imaxe con postedición feita por nós. **Número 6:** funcionará como comodín e poderase escoller calquera das pautas anteriores.

Cando todas as crianzas xa xogaran, podemos propoñer unhas novas pautas comúns e xogar ao noso dado personalizado.

Obxectivos da actividade:

- ▷ Identificar e fomentar o botrato.
- ▷ Favorecer a cohesión grupal e a axuda mutua.
- ▷ Traballar a comunicación verbal e non verbal e a expresión emocional.
- ▷ Traballar a espera desde a paciencia e o botrato.

Material:

- ▷ Dado de tamaño grande, modelo dispoñíbel no anexo 1.

Actividade 3. A RECEITA DO BOTRATO E DO MALTRATO

Crearemos un mural colaborativo que dividiremos en dúas columnas. Nunha estará o botrato, os coidados, e na outra, o maltrato. Falaremos sobre que cousas nos gustan e consideramos coidados (da familia, das amizades, do profesorado...) e que outras consideramos como malos tratos (aquelas que non nos gusta que nos fagan).

A pauta que se lles dará será crear os «ingredientes» do botrato e do maltrato. Para logralo, as crianzas farán debuxos para recortar e pegar no mural, onde amosen tanto elementos de coidados como situacións que lles amolan e fan dano. Para rematar, podemos ler a receita final para que nunca se nos esqueza o camiño cara o botrato e rexeitar o maltrato.

Obxectivos:

- ▷ Dotar de estratexias que permitan detectar as actitudes violentas.
- ▷ Recoñecer e fomentar o botrato.
- ▷ Recoñecer e rexeitar o maltrato.

Materiais:

- ▷ Papel de faixa
- ▷ Folios
- ▷ Cores
- ▷ Tesoiras
- ▷ Pegamento

Actividade 4. A MAN AMIGA

Lemos o conto *Kiko y la mano*, dispoñíbel en <https://rm.coe.int/16806b0780>. Reflexionaremos conxuntamente sobre os límites dende a pregunta «Cal era a regra de Kiko?».

Logo, debuxaremos a nosa propia man amiga (coa silueta da nosa man) cunhas pautas nas que pensar á hora de decorala:

- ▷ Que me gusta que me faga a miña man amiga?
- ▷ Cal é a regra de (nome de cada crianza)?
- ▷ Que mans amigas teño na miña vida?
- ▷ Que pasa se alguén non respecta a regra de (nome de cada crianza)?

FONTE: <https://www.pexels.com/es-es/foto/manos-arte-mano-imagen-4659806/>

Obxectivos:

- ▷ Desenvolver comportamentos de coidado e autoprotección, identificando e aprendendo a poñer e soste os nosos límites.
- ▷ Recoñecer e previr situacións de abuso sexual, aprender a confiar nos sentimentos e guiarse polas sensacións e sentimentos como axuda para a nosa protección.
- ▷ Ser conscientes da nosa rede de apoio e de como pedir axuda ás persoas de confianza.

Materiais:

- ▷ Conto *Kiko y la mano* dispoñíbel en: <https://rm.coe.int/16806b0780>
- ▷ Folios
- ▷ Pinturas
- ▷ Material de ampliación opcional descargable en: https://www.coe.int/t/dg3/children/underwearrule/source/text_es.pdf

Actividade 5. HISTORIAS PARA EMOCIONAR

Antes de realizar esta actividade, sacaremos unha foto de grupo expresando distintas emocións. Imprimirémolas en formato A4 e recortaremos as zonas máis expresivas (os ollos e a boca). Desta maneira, creamos recortes de diferentes expresións que sexan combinables.

Ó comezo da actividade, repartiremos aleatoriamente os rostros. Cada crianza terá unha cara e moitas expresións de ollos e bocas recortadas entre as que escoller.

A actividade consistirá en propoñer situacións diversas e que as crianzas creen a expresión acorde co sentir que lles xera dita situación. Á hora de escoller os enunciados, podemos ter en conta as anteriores actividades desta unidade, xa que achegan moita información.

FONTE: imaxes ilustrativas de autoria propia

A nosa proposta:

- ▷ Cando unha amiga me berra eu síntome...
- ▷ Cando un descoñecido me dá unha aperta eu síntome...
- ▷ Cando como chocolate/tortilla eu síntome...
- ▷ Cando unha persoa que quero me dá unha aperta eu síntome...
- ▷ Cando alguén me toca sen o meu permiso eu síntome...
- ▷ Cando xogo con amigos eu síntome...
- ▷ Cando vexo a alguén chorando síntome...
- ▷ Cando saio ao patio síntome....

Obxectivos:

- ▷ Identificar e expresar os seus gustos, preferencias e emocións en diferentes situacións e mostrar unha actitude positiva fronte ás opinións e emocións propias e alleas.

Materiais:

- ▷ Imaxes en folios de distintos rostros (plastificadas).
- ▷ Recortes de distintas expresións de ollos e bocas (plastificadas).

Actividade 6. O 25 DE NOVIEMBRO

Falaremos do 25 de Novembro, o día contra as violencias machistas. Para isto, podemos utilizar o conto de Bea Gregores: *As mulleres que cultivaban néboas* ou o de María Márquez: *El chubasquero de Aurora*. A proposta é traballar a partir destes libros o maltrato. Falaremos das superviventes de violencia de xénero, como son as protagonistas destes dous contos.

Despois desta primeira parte de sensibilización, xogaremos ao teléfono esca-charrado. O grupo colocárase nunha fileira e a docente dirá lemas relacionados co 25N en voz moi baixiña ao ouvido da crianza que estea no extremo da fileira. Esta persoa terá que dicirlllo á seguinte e así ata a última persoa da fileira, que terá que dicilo en voz alta. Algunhas frases que podemos utilizar inclúen: «Se doe, non é amor», «Por un mellor convivir», «Coidemos de quen nos coida», «Non hai cores de neno ou de nena» «Os nenos tamén choramos».

Para finalizar, falaremos sobre o difícil que é facer chegar a mensaxe de maneira individual e probaremos logo doutra maneira: berraremos as frases todas, todes e todos a unha vez.

A pregunta para a reflexión sería: Cando chega mellor a mensaxe, cando a envía unha persoa ao ouvido ou todas á vez en voz alta? Aproveitaremos o debate para chegar ao concepto de manifestación, falaremos da loita polos dereitos e a xustiza social.

Podemos aproveitar a ocasión para reflexionar sobre o impacto da rumoroloxía nas nosas vidas. Sobre os murmurios falsos, contar historias que non son verdade afectan negativamente e distocen a convivencia. En moitos centros educativos creáronse grupos de ciberaxuda e de «axentes antirrumores» para loitar colectivamente contra a propagación de rumores falsos, e falsas crenzas, así como xeralizacións que se lle asignan a un colectivo co obxectivo de desacreditalo, dado que provocan situacións de discriminación social⁵.

Por último, facemos cartaces cos lemas que escollan contra o machismo, para que os poidan levar á manifestación do 25N ou colgar no colexio.

⁵ Poderedes atopar info para ampliar na seguinte ligazón: <https://stoprumores.com/recursos/> (Fonte: Acercarse a la GENERACIÓN Z. Una guía práctica para entender a la juventud actual sin prejuicios. Isa Duque. La Pisco Woman (2022))

Obxectivos:

- ▷ Sensibilizar o alumnado na loita contra as violencias machistas.
- ▷ Recoñecer a violencia machista como un problema social que nos afecta a todas e todos.
- ▷ Animar á participación cidadá e mellora social.

Materiais:

- ▷ Libros: *As mulleres que cultivaban néboas* (Bea Gregores, 2022) e *El chubasquero* de Aurora (María Márquez, 2020).
- ▷ Cartaces
- ▷ Cores

Actividade 7. A REDE DE LÁ

Para rematar esta unidade, propoñemos coller un nobelo lila ou multicolor. Poñémonos formando un círculo de pé. Nesta actividade faremos un pacto conxunto. Primeiro, collemos o extremo do fío de lá e dicimos un compromiso que pactamos para o botrato. A continuación, dámoslle o nobelo a outro compañeiro que tamén terá que achegar o seu compromiso ao pacto para poder pasar a pelota de lá. Ao final teremos un fío entrelazado con todes nós.

É un momento fermoso para falar da rede que somos, de axuda mutua entre iguais e da importancia dos coidados e do botrato. Se unha persoa tira da lá, o resto poden notalo. Isto significa que estamos conectadas entre nós, e que as redes tamén ás veces exercen presión. Cada persoa mantén a rede, porque cada unha achega as mans e a forza para suxeitar a la. Á vez, somos unhas as que sostemos as outras, xa que estamos entrelazadas. Non sería posible facer a tea de araña soas nin entre dúas persoas, precisamos da rede. Con toda a responsabilidade de coidar das outras que iso implica.

Se queremos continuar coa dinámica, podemos desfacer a rede devolvendo o nobelo á persoa que nola deu, agradecéndolle a ela, de maneira máis interpersoal, algo que nos achega ou algo bo que valoramos dela.

FONTE: maxe con pos-edición realizada por nós.

Obxectivos:

- ▷ Mellorar a cohesión grupal e identidade de grupo.
- ▷ Practicar o botrato e tomalo como exemplo nas nosas vidas.
- ▷ Valorar os aspectos positivos das persoas que nos rodean e de nós mesmas.

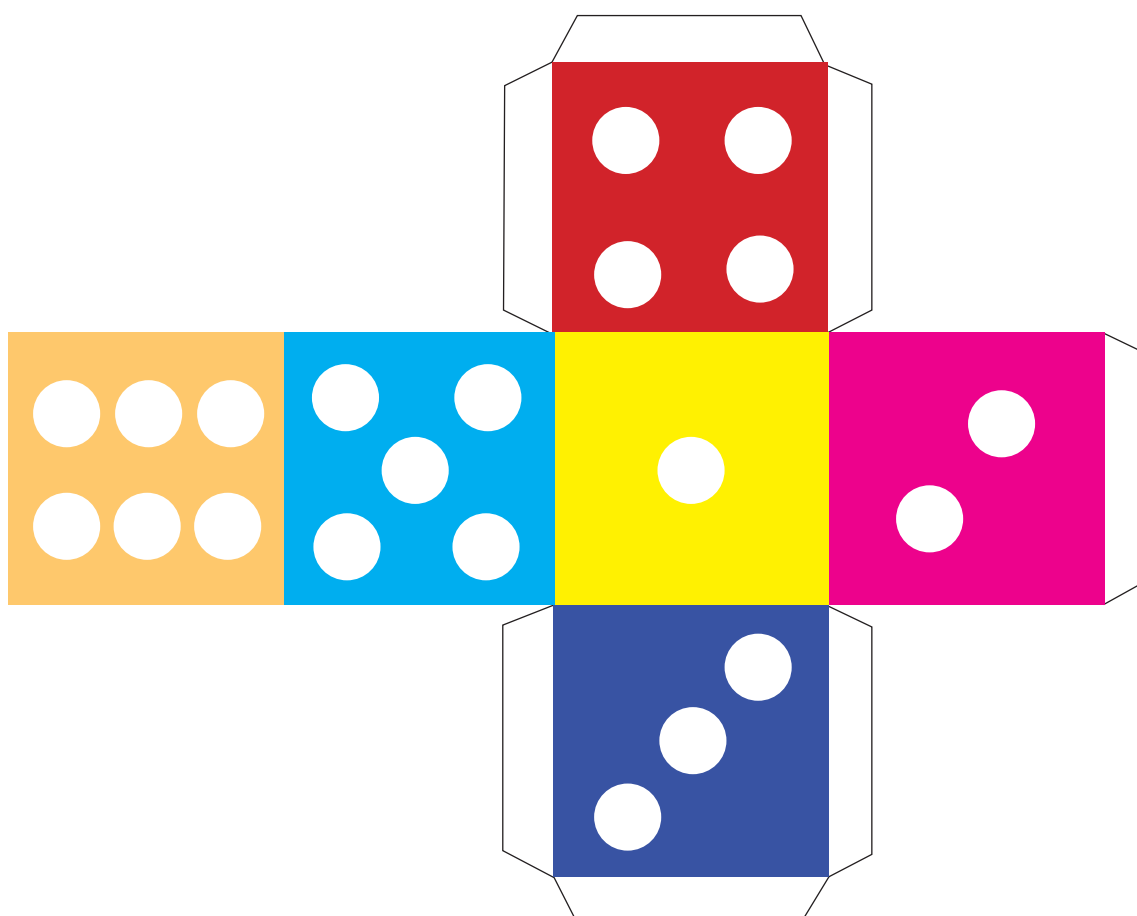
Materiais:

- ▷ Nobelo de cor lilá.

Anexos

Anexo 1

Boceto para recortar do dado de tamaño grande para imprimir en A3.

Maleta de recursos

Abrazar la diversidad: propuesta para una educación libre de acoso homofóbico y transfóbico. Dispoñíbel en: https://www.inmujeres.gob.es/actualidad/NovedadesNuevas/docs/2015/Abrazar_la_diversidad.pdf

Escollo de libros pola diversidade e igualdade. Dispoñíbel en: <http://biblioteca-decolores.blogspot.com/>

Maleta de recursos dispoñíbel en: <https://www.orientacionandujar.es/2013/03/05/recopilacion-de-materiales-para-trabajar-la-coeducacion-8-de-marzo-todas-las-etapas/>

Mapa de recursos feministas de Aventureira. Dispoñíbel en: <http://aventureira.com/wp-content/uploads/2021/02/Mapa-de-recusos-completo.pdf>

Material didáctico realidades trans*: <https://asociacionarelas.org/programas/material-didactico/>

Material didactico 25 N dispoñíbel en: <https://www3.gobiernodecanarias.org/medusa/ecoescuela/educarparaigualdad/dia-internacional-para-la-eliminacion-25-noviembre/>

Realidades intersex: <https://kaleidosintersex.com/visibilidad-intersex-2/>

Sexualidade: <https://sedra-fpfe.org/herramientas-y-guias/>

Unidade Didáctica pola igualdade dos Bolechas: http://igualdade.xunta.gal/sites/default/files/files/documentos/unidade_didactica_os_bolechas.pdf
<https://padlet.com/fconsil/igualdad>

Material da CIG-Ensino e AS-PG 25 N <https://www.cig-ensino.gal/nova/a-cig-ensino-pon-a-disposicion-do-profesorado-material-didactico-para-traballar-o-25-n.html>

Tópicos machistas (pp. 24-27). Dispoñíbel en: https://www3.gobiernodecanarias.org/medusa/ecoescuela/educarparaigualdad/files/2021/03/rebel-des-de-geunero-4-parejas-2021_02_15.pdf

Selección de libros nesta biblioteca. <http://biblioigualdade.blogspot.com/?view=snapshot>
<https://igualdade.pontevedra.gal/educacion/recursos/>
<http://www.pantallasamigas.net/xunta/nonsexting/>
<https://padlet.com/fconsil/igualdad/wish/2329803594>
<https://www3.gobiernodecanarias.org/medusa/ecoescuela/educarparaigualdad/>
<https://machistaenrehabilitacion.com/guia/#>

«A las mujeres nos representan como si sólo fuéramos cuerpos» Publicado o día 8 de setembro de 2017, dispoñíbel en: <https://www.publico.es/sociedad/mujeres-representan-fueramos-cuerpos.html>

Una exposición desmonta la idea de que la ropa de las mujeres «incita» a violar. Publicado o día 18 de xaneiro de 2018, dispoñíbel en: https://www.eldiario.es/politica/exposicion-desmonta-mujeres-incitaviolar_1_2897858.html

Libros

- DUQUE, Isabel (2022). *Acercarse a la GENERACIÓN Z. Una guía práctica para entender a la juventud actual sin prejuicios*. Zenith.
- GREGORES, Bea (2022). *As mulleres que cultivaban néboas*. Edicións Xerais.
- LLENAS, Anna (2012) *O monstro de Cores*. Flamboyant
- LOSADA CORTIZAS, Sabela e REGOS, Minia (2018). *Vermella*. Baía Edicións.
- MÁRQUEZ, María (2020) *El chubasquero de aurora*. Bellaterra.
- NEIRA CRUZ, Xosé A. (2009) *Unha chea de familias*. Editorial Galaxia.
- PENA PRESAS, Montse e CAAMAÑO ROJO, María (2022). *AX(e)ITAR A LINGUA. Orientacións para unha comunicación inclusiva no ensino*.
- PLATERO MENDEZ, R. L. (2014) *Trans*exualidades. Acompañamiento factores de salud y recursos educativos*. Bellaterra.
- VASALLO, Brigitte (2021). *Lenguaje inclusivo y exclusión de clase*. Larousse editorial.
- YÁÑEZ, Antía.(2018) *A reconquista*. Baía Edicións

Vídeos e filmes

- ESPACE, de Eléonor Gilbert (2014)
- Los niños y el salario desigual entre hombres y mujeres experimento social noruego* (2020).
Dispoñíbel en: <https://www.youtube.com/watch?v=GKPXr3B5CMM&t=5s>
- 1977 La peque* (2011). Dispoñíbel en: <https://www.youtube.com/watch?v=MV4GyYp4Ku4&t=3s>
- ¿Qué es la diversidad sexual?* (2017) Explicación fácil. Dispoñíbel en: <https://www.youtube.com/watch?v=1QbTZYiQ6BA>
- Ser/Estar: No binaries* - Canal Encuentro. 27 de maio de 2022. Dispoñíbel en <https://www.youtube.com/watch?v=WLdtFfpeKCM>
- Lo que ocurre cuando sumas machismo y racismo* (2018). Dispoñíbel en: https://www.youtube.com/results?search_query=machismo+e+racismo
- El sexo en el porno vs. el sexo real: las diferencias explicadas con comida*. Dispoñíbel en: <https://www.youtube.com/watch?v=kd45B4MLHC4>.
- Feminismo para torpes: ¿Es esto acoso?* Publicado o 10 de abril de 2018, dispoñíbel en: <https://www.youtube.com/watch?v=xtOoq0anKEw&t=43s>
- Visualizamos o video *Alerta Virus!!* Publicado o 27 de outubro de 2021, dispoñíbel en <https://www.youtube.com/watch?v=0VaYw19X8es>

